

Аліна Тимофєєва

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ В ЕФЕКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Професійно-педагогічне спілкування являє собою взаємодію вчителя зі своїми учнями та їх батьками, з колегами, представниками органів управління освітою, що здійснюється у сфері його професійної діяльності.

Це поняття є дещо ширше поняття «педагогічне спілкування».

«Педагогічне спілкування, – відмічає С. С. Степанов, – це специфічна міжособистісна взаємодія педагога і вихованця, опосередковане засвоєння знань і становлення особистості в навчально-виховному процесі»[2].

А. Н. Леонтьєв визначає педагогічне спілкування як «професійне спілкування викладача з учнями на уроці і поза ним (у процесі навчання й виховання), що має певні педагогічні функції і спрямоване (якщо воно повноцінне й оптимальне) на створення сприятливого психологічного клімату, а також на іншого роду психологічну оптимізацію навчальної діяльності і відносин між педагогом і учням всередині учнівського колективу» [4].

Професійно-педагогічне спілкування виходить за межі взаємодії «вчитель – учень» і передбачає взаємодію педагога з іншими суб'єктами педагогічного процесу.

У спілкуванні відбувається становлення (тобто виникнення нових властивостей і якостей) індивідуальності як учнів, так і педагогів.

Для оцінки ролі професійного спілкування в ефективній діяльності вчителя розглянемо основні характеристики даного спілкування.

Цілі професійного педагогічного спілкування перш за все обумовлені спільними цілями і завданнями, що стоять перед системою освіти нашого суспільства, її основними орієнтирами.

Таким чином, цілями професійного спілкування педагога є створення сприятливих умов для суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями та їх батьками, з колегами, а також вміння залучити своїх партнерів по спілкуванню до культурних цінностей суспільства за рахунок розуміння як своєї поведінки, так і поведінки всіх суб'єктів педагогічного спілкування.

Функціями професійного спілкування педагога є» [1]:

1. Інформаційна – передача через процес спілкування певної інформації життєвого, навчально-методичного, пошукового, науково-дослідного та іншого характеру.

2. Виховна – процес формування і розвитку інтелектуальної, емоційної та вольової сфери особистості, її соціально-ціннісні відносини.

3. Пізнання людьми один одного (особливості інтелектуального, емоційного і морального розвитку, особливості відносин до навчання, праці, людей, самого себе) через комунікативну взаємодію та спільну діяльність.

4. Реалізація потреби в контакті з іншою людиною.

5. Залучення партнера до досвіду та цінностей ініціатора спілкування – допомога учням долучитися до своїх поглядів, переконань, моральних норм, тобто до того, що є цінностями життя дорослих.

6. Залучення ініціатора спілкування до цінностей партнера – процес формування власного «Я» через орієнтацію на цінності іншої людини.

7. Співучасть – покликана підтримувати партнера (зокрема, учня) в його виході на спілкування.

8. Відкриття дитини на спілкування – пробудити в дитини бажання до спілкування, зняти психологічні затиски, позбавити його від страху перед невідомістю, підвищити самооцінку та впевненість у собі.

9. Піднесення особистості учня – вплив на вихованця, що сприяє його сходженню до духовних новоутворень.

Ефективність професійного педагогічного спілкування залежить від наявності у вчителя комунікативних, гностичних і експресивних умінь» [2].

Комунікативні вміння пов'язані із спілкуванням. Їх можна розділити на три групи: власне комунікативні вміння, дидактичні вміння та ораторські вміння.

Власне комунікативні вміння – це вміння вчителя вступати у контакт з людьми, будувати ділові та особистісно-емоційні відносини. Від цих умінь залежить психологічний клімат, згуртованість класу.

Дидактичні вміння – це вміння вчителя ясно і доступно доносити до свідомості учнів навчальний матеріал. До цих умінь відносяться також: вміння керувати увагою класу, прогнозувати наслідки своїх педагогічних впливів на учнів та їх здібності, а також вміння вчителя пробудити інтерес до свого предмету, передати учням свою захопленість ним.

Учитель повинен володіти великою ерудицією і культура мови, – розвивати свої ораторські здібності.

Гностичні вміння пов'язані з пізнанням учителем як окремих учнів, так і колективу в цілому, з аналізом педагогічних ситуацій та результатів своєї діяльності. Гностичні вміння базуються на вміннях вчителя спостерігати, помічати помилки при виконанні учнями вправ. Гностичні вміння включають у себе вміння користуватися навчально-методичною та науковою літературою, вміння проводити дослідження і аналізувати їх результати, щоб вносити корективи в методику викладання.

Експресивні вміння – це вміння вчителя висловлювати свої емоції та позицію через розмовні, мімічні, пантомімічні, жестикуляційні засоби, а також через зовнішній вигляд (одяг, зачіска, прикраси).

У структурі професійного педагогічного спілкування можна виділити ряд етапів [2]:

1. Моделювання педагогом майбутнього спілкування з класом чи іншою аудиторією в процесі підготовки до безпосередньої діяльності з дітьми чи з дорослими (прогностичний етап).
2. Організація безпосереднього спілкування з класом, аудиторією в момент початкової взаємодії з ними (початковий період спілкування).
3. Управління спілкуванням в педагогічному процесі, що розвивається.
4. Аналіз здійсненої системи спілкування і моделювання системи спілкування майбутньої діяльності.

Під час спілкування можуть виникнути труднощі, що супроводжуються внутрішньою напругою, незадоволеністю спілкуванням, негативними емоціями. Це може бути причиною виникнення бар'єрів у спілкуванні. Тому завданням педагога є аналіз негативних чинників, що заважають продуктивності спілкування та пошук якісних шляхів розв'язання конфліктних ситуацій.

Таким чином, ефективна професійна діяльність педагога полягає у вмілому професійно-педагогічному спілкуванні, що засноване на суб'єкт-суб'єктних відносинах і проявляється у співпраці та налагодженні оптимальних взаємин з учнями, їхніми батьками та колегами по роботі. Воно є підґрунтям для розвитку особистості учня, його соціалізації, а також для оптимізації навчальної діяльності.

Список використаної літератури

1. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії: навч. посіб. / Г. М. Мешко. – К.: Академвидав, 2010. – 200 с. – (Альма-матер)
2. Психолого-педагогическое взаимодействие участников образовательного процесса: под общ. ред. А. С. Обухова. – М.: Издательство Юрайт, 2016. – 422 с.
3. Лобанов А.А. Основы профессионального общения: учебное пособие / А. А. Лобанов. – СПб.: Образование; РГПУ, 2000. – С. 49-50.
4. Леонтьев А. А. Педагогическое общение: брошюра / А. А. Леонтьев. – Москва : Знание, 1979. – 48 с.

Зоя Берегова

АЛЬТЕРНАТИВНА ШКОЛА – ЯК ОДНА ІЗ ОСНОВНИХ НОВИХ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ

Світ в якому ми живемо змінюється постійно і дуже швидко. Змінюються світогляд людей, змінюється їх культура, змінюється ментальність завдяки інтернету і можливостям подорожувати і спілкуватися з величезною кількістю людей. Неймовірний зріст числа доступних технологічних